Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle, 8.11.2023

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

RP 80/2023 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf tackar för möjligheten att avge sitt utlåtande angående HE 80/2023 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd. FSS uttrycker sin djupa oro över den kraftigt ökade andelen lån i studiestödet och dess påverkan på studerandes försörjning och skuldtagning, särskilt när regeringen samtidigt försämrar andra förmåner för studerande, såsom studiestödet och de allmänna bostadsstödet. FSS är också orolig över förslagets långsiktiga påverkan på studerandes försörjning, likvärdiga möjligheter att studera, med målet att höja ungdomars utbildningsnivå och för ungas möjligheter att bilda familj, bygga förmögenhet och skaffa den första bostaden.

Höjning av försörjarförhöjningen

Förslaget föreslår en höjning av studiestödets försörjarförhöjningen med 30 euro per månad, vilket skulle resultera i en försörjarförhöjningen på 141,63 euro per månad. Därmed skulle totalt studiestödet för studerande med minderåriga barn vara 421,01 euro per månad. FSS stöder den föreslagna ändringen eftersom det är viktigt att samhället stödjer studerande med barn att kombinera studier och barnskötsel samt ekonomin för studerande med minderåriga barn.

Det är ändå viktigt att betrakta den ekonomiska helhetsbilden för studerande med minderåriga barn. FSS uttrycker sin djupa oro över konsekvenserna av regeringens andra försämringar på studerandes förmåner för studerande med minderåriga barn. Regeringens beslut att indexfrysa studiestödet och indexfrysa och nedskära de allmänna bostadsstödet kommer att försämra försörjningen för många studerande med minderåriga barn, vilket höjningen av försörjarförhöjningen inte helt kompenserar.

Höjning av statsborgen för studielån

Regeringens förslag att höja det månatliga beloppet av statsborgen för studielån är i sig en bra reform, med tanke på att den senaste höjningen skedde år 2017. FSS

Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Kaserngatan 1 D 65–66, 00140 Helsingfors
kansliet@skolungdom.fi | skolungdom.fi

är dock oroligt över de långsiktiga effekterna av höjningen av studielånsbeloppen. FSS uttrycker sin djupa oro över den kraftiga ökningen av andelen lån inom studiestödet och dess påverkan på studerandes försörjning och skuldsättning. Ökningen av lånebördan inom studiestödet kommer att öka studerandes skuldbörda, särskilt när allt fler studerande tvingas ta studielån på grund av försämringar av andra förmåner för studerande.

Antalet studielån har fördubblats sedan år 2017 och uppgår nu till över 6 miljarder euro. Den individuella skuldbördan för studerande har ökat, och de växande räntekostnaderna påverkar också för tillfället stort studerandes ekonomi. En undersökning från år 2022 ger en indikation på situationen, redan 46% av studerande tror att de kommer att utexamineras med över 20 000 euro i studielån. Samtidigt upplever allt fler unga att ekonomiska svårigheter hindrar deras studier, deras antal tredubblades mellan åren 2009 och 2019.

Det primära målet med studiestöd är att möjliggöra heltidsstudier. Den kraftiga ökningen av antalet lån inom studiestöd har de senaste åren lett till att allt fler studerande arbetar vid sidan om sina studier. För närvarande arbetar redan cirka hälften av studerande vid sidan om sina studier. Ökningen av lånebördan kan därför leda till längre studietider, vilket också har en betydande samhällsekonomisk kostnad. Därför anser FSS att regeringens förslag är i konflikt med regeringsprogrammet, där målet är att höja de finländska ungdomars utbildningsnivå.

FSS är också orolig över de långsiktiga effekterna av förslaget på studerandes försörjning, lika möjligheter att studera och möjligheten att bilda familj, bygga förmögenhet och skaffa den första bostaden. Samtidigt är FSS oroligt över effekterna av förslaget på attraktionskraften för lågavlönade branscher. Påverkar reformen exempelvis ungas vilja att utbilda sig till lågavlönade branscher, till exempel till social- och hälsovårdssektorn, där inkomsterna kan vara låga men skuldbördan efter studierna blir ännu större? Dessa branscher lider redan av brist på arbetskraft, och förslaget kommer inte nödvändigtvis förbättra deras attraktionskraft i ungas ögon. Sammantaget skulle FSS därför vilja se en mer omfattande utvärdering av förslagets effekter på unga, särskilt på lång sikt.

FSS vill också uppmärksamma följande stycke i regeringens förslag som lyder som följande:

“I de nordiska länderna uppmuntras de studerande till heltidsstudier genom ett studiestöd som utbetalas till den studerande själv och som består av såväl en studiepenning som ett stöd i låneform. Studiestödet för högre utbildning är till övervägande del lånebaserat i Finland, Sverige, Norge samt Island och till övervägande del studiepenningsbaserat i Danmark. Vid en jämförelse av stödet för högskolestuderande som är myndiga och bor självständigt är studiepenningens andel i Finland, Sverige och Island ungefär en tredjedel av

hela studiestödet. I Finland kan studiestödets och bostadsbidragets maximibelopp för närvarande, beroende på kommungrupp, uppgå till högst ca 1 204 euro (279,38+650+275 euro/mån.) eller 1 335 euro (279,38+650+406 euro/mån.) per månad. Bostadsbidragets andel kan således uppgå till 23—30 procent av maximibeloppet. I de övriga nordiska länderna uppgår studiestödet för närvarande i regel till maximalt 1 200—1 500 euro per månad."

FSS anser att det är problematiskt att direkt jämföra det finländska studielånesystemet med de andra nordiska länderna, eftersom det finns en avgörande skillnad i systemen. Finland skiljer sig från de övriga nordiska länderna genom att våra studielån endast är statligt garanterade lån, medan studielånen i de andra nordiska länderna i huvudsak är statliga lån. Därför är studielån i Finland mycket marknadsbaserade. Statliga lån i de andra nordiska länderna gör att studielånen i dessa länder är fördelaktigare för studerande när det gäller återbetalning av lån, räntor och möjligheter att ändra återbetalningsplanen för lånet. Därför anser FSS att det inte är rimligt att jämföra situationen för finska studerande direkt med de andra nordiska länderna på grund av de betydande skillnaderna i lånens natur.

Ändringar i lyftandet av studielån för andra stadiets studerande

Regeringens förslag att ändra lyftandet av studielån till fyra låneposter för andra stadiets studerande är i sig en välkommen åtgärd. Reformen kan öka ansvarsfull användning av studielån och därigenom minska studerandes skuldsättning, men den löser inte de grundläggande orsakerna till studerandes skuldsättning. FSS är orolig över skuldsättningen hos andra stadiets studerande som en konsekvens av höjningen av studielånet för andra stadiets studerande. Skuldsättningsproblem för andra stadiets studerande har redan ökat sedan studiestödsreformen år 2017, något som måste noggrant beaktas då andra stadiets studerande skuldsätts ytterligare på grund av detta regeringens förslag.

Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Kaserngatan 1 D 65–66, 00140 Helsingfors
kansliet@skolungdom.fi | skolungdom.fi

HE 80/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto HE 80/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle opintotukilain muuttamisesta. FSS ilmaisee syvän huolensa opintotuen lainapainotteisuuden voimakkaasta kasvusta ja sen vaikutuksia opiskelijoiden toimeentuloon ja velkaantumisen, varsinkin kun hallitus samaan aikaan heikentää muita opiskelijoiden etuuksia, kuten opintorahaa ja yleistä asumistukea. FSS on myös huolissaan esityksen pidempiaikaisista vaikutuksista opiskelijoiden toimeentuloon, yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksin, tavoitteeseen nostaa nuorten koulutustasoa ja mahdollisuuksiin perheellistyä, kerryttää varallisuutta ja hankkia ensiasunto.

Huoltajakorotuksen korottaminen

Opintorahan huoltajakorotusta ehdotettan korettavaksi 30 eurolla kuukaudessa, jonka jälkeen huoltajakorotus olisi 141,63 euroa kuukaudessa. Tällöin opintoraha olisi yhteensä 421,01 euroa lasta huoltavalla opiskelijalla. FSS kannattaa ehdotettua muutosta, sillä on yhteiskunnallisesti tärkeää tukea opintojen ja huoltajuuden yhteensovittamista sekä perheellisten opiskelijoiden toimeentuloa.

On kuitenkin tärkeää tarkastella perheellisten opiskelijoiden taloustilannetta kokonaisuutena. FSS ilmaise syvän huolensa hallituksen muiden etuuksen heikkennysten vaikutuksista perheellisten opiskelijoiden toimeentuloon. Hallituksen indeksijäädytykset opintotukeen sekä indeksijäädytykset ja leikkaukset yleiseen asumistukeen tulevat heikentämään monien perheellisten opiskelijoiden toimeentuloa, jota huoltajakorotuksen nostaminen ei täysimääräisesti kompensoi.

Opintolainan valtiontakauksen korottaminen

Hallituksen esitys korottaa opintolainan kuukausittaista valtiontakausta on lähtökohtaisesti kannatettava uudistus, ottaen huomioon, että viimeisin korotus on vuodelta 2017. FSS on kuitenkin huolissaan valtiontakauksen korotuksen pitkäaikaisista vaikutuksista. FSS ilmaisee syvän huolensa opintotuen lainapainotteisuuden voimakkaasta kasvusta ja sen vaikutuksia opiskelijoiden toimeentuloon ja velkaantumisen. Opintotuen lainapainotteisuuden lisääminen tulee kasvattamaan opiskelijoiden velkaantumista, erityisesti kun entistä useampi

Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Kaserngatan 1 D 65–66, 00140 Helsingfors
kansliet@skolungdom.fi | skolungdom.fi

opiskelija on pakotettu ottamaan opintolainaa muiden opiskeluun liittyvien etuuksien heikentymisen takia.

Opintolainakanta on kaksinkertaistunut vuodesta 2017 ja on tätä nykyään jo yli 6 miljardia euroa. Yksittäisten opiskelijoiden lainataakka on kasvanut, ja myös kasvavat korkokustannukset vaikuttavat negatiivisesti monen opiskelijan talouteen. Selvitys vuodelta 2022 antoi osviittaa tilanteeseen, sillä jo 46 % opiskelijoista uskoo valmistuvansa yli 20 000 euron opintolainan kanssa. Samalla kasvava määrä nuoria kokee toimeentulovaikeuksien hidastavan heidän opintojaan, ja heidän määränsä kolminkertaistui vuosina 2009-2019.

Opintotuen ensisijainen päämäärä on mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu. Opintotuen lainapainotteisuueden kasvu viime vuosina on johtanut siihen, että entistä useampi opiskelija käy töissä opiskeluiden oheessa. Tätä nykyään jo noin puolet opiskelijoista työskentelee opintojen ohessa. Lainapainotteisuuden kasvu voi siksi johtaa pidennettyihin valmistumisaikoihin, millä on suuri kansantaloudellinen kustannus. FSS katsoo siksi hallituksen esityksen olevan ristiriidassa hallitusohjelman kanssa, jossa tavoitellaan suomalaisnuorten koulutustason nostoa.

FSS on myös huolissaan esityksen pidempiaikaisista vaikutuksista opiskelijoiden toimeentuloon, yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksin ja mahdollisuuksiin perheellistyä, kerryttää varallisuutta ja hankkia ensiasunto. Samalla FSS on huolissaan esityksen vaikutuksista pienipalkkaisten alojen houkuttelevuuteen. Vaikuttaako uudistus esimerkiksi halukkutten hankkia tutkinto pienipalkaiselle alalle, kuten sosiaali- ja terveysalalle, jossa tulot voivat jäädä pieneksi, mutta jossa lainataakka opintojen jälkeen on entistä suurempi? Kyseiset alat kärsivät jo nyt työvoimapulasta, eikä esitys välttämättä paranna niiden houkuttelevuutta nuorten silmissä. Kaiken kaikkiaan FSS toivoisi siksi laajempaa selvitystä esityksen vaikutuksista nuoriin, varsinkin pitkällä aikavälillä.

FSS haluaa myös kiinnittä huomiota yhteen hallituksen esityksen kohtaan, joka menee seuraavasti:

“Pohjoismaissa päätoimiseen opiskeluun kannustetaan opiskelijalle itselleen maksettavalla opintotuella, joka muodostuu sekä opintoraha- että lainamuotoisesta tuesta. Korkea-asteen opintotuki on lainapainotteinen Suomessa, Ruotsissa, Norjassa sekä Islannissa ja opintorahapainotteinen Tanskassa. Täysi-ikäisen itsenäisesti asuvan korkeakouluopiskelijan tukea tarkasteltaessa on opintorahan osuus Suomessa, Ruotsissa ja Islannissa suunnilleen kolmasosa koko opintotuesta. Suomessa opintotuen ja asumistuen enimmäismäärä voi olla nykyisin kuntaryhmästä riippuen enintään noin 1 204 (279,38+650+275 €/kk) tai 1 335 (279,38+650+406 €/kk) euroa kuukaudessa. Asumistuen osuus voi olla siten 23—30 prosenttia enimmäismäärästä. Tyypillinen

opintotuen enimmäismäärä muissa Pohjoismaissa kuukautta kohti on tällä hetkellä noin 1 200—1 500 euroa kuukaudessa.”

FSS:n mielestä on ongelmallista verrata suoraan suoraan suomalaista opintolaina-järjestelmää muiden Pohjoismaiden kanssa, sillä järjestelmissä on yksi iso ero. Suomi eroa muista Pohjoismaista sillä, että meillä opintolaina on ainoastaan valtion takaama laina, kun muissa muissa Pohjoismaissa opintolainat ovat pääasiassa valtion lainoja. Suomessa opintolainat ovat siksi hyvin markkinaehtoisia. Muiden Pohjoismaiden valtion lainat takaavat sen, että opintolainat näissä maissa suotuisammat opiskelijoille mitä koskee opintolainojen takaisinmaksua, lainan korkoa sekä mahdollisuuksia muuttaa lainan takaisinmaksusuunnitelmaa. Siksi FSS:n mielestä ei ole perusteellista verrata suomalaisten opiskelijoiden tilannetta suoraan muiden Pohjoismaiden kanssa, johtuen lainojen hyvin erilaisesta luonteesta.

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden opintolainan lukukausikohtaisten nostokertojen lisäämisestä

Hallituksen ehdotus sallia opintolainan nostaminen neljässä erässä toisen asteen opiskelijoille on sinällään tervetullut toimenpide. Uudistus voi lisätä opintolainan vastuullista käyttöä ja täten vähentää opiskelijoiden velkaongelmia, mutta se ei poista juurisyitä opiskelijoiden velkaantumisessa. FSS on silti huolissaan toisen asteen opiskelijoiden velkaantumista, johtuen toisen asteen opiskelijoiden opintolainan korotuksesta. Toisen asteen opiskelijoiden velka-ongelmat ovat jo olleet kasvussa vuoden 2017 opintotukiuudistuksen jälkeen, ja tämä on huomioitava tarkasti kun hallituksen esitys lisää toiseen asteen opiskelijoiden velkaantumista.

Cecilia Huhtala, puheenjohtaja / ordförande

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS

Lisätietoja:

Poliittinen asiantuntija / politiskt sakkunnig Henri Winberg, +358 44 258 8886, henri.winberg@skolungdom.com

Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Kaserngatan 1 D 65–66, 00140 Helsingfors
kansliet@skolungdom.fi | skolungdom.fi